

Cserba Júlia

L' HARMATTAN

Egy párizsi kiadó

Egy héten öt tartott a könyvszakma egyik legfontosabb nemzetközi eseménye, a párizsi Könyvszalon. Jelen voltak természetesen a legismertebb kiadók, mint a Seuil, a Gallimard vagy a Fayard, de fontosnak tartották részvételüket a kisebbek is. A gazdasági krízis a könyvkiadást sem kerülte el, még a legnagyobb kiadók is gondokkal küzdenek. Ezért is volt furcsa, hogy az egyik résztvevő kiadó könyvajánlatában főként ritka témákat, ismeretlen írók műveit, versesköteteket láttam, és egyetlen olyant sem, amiről azt feltételezném az ember, hogy biztosan nagy siker lesz. A L'Harmattan-kiadóról van szó, amelynek igazgatójával, Denis Pryn-nel beszélgetek.

Kis, közepes vagy nagy kiadónak számít-e a L'Harmattan?

Egyszerre kicsi és nagy, egyszerre szól kevés emberhez és sokhoz. Kis kiadónak számít, mert nem ad ki száz-ezer példányos best-sellereket, de mégis nagy, hiszen évi 1000 féle kiadványt jelentetünk meg. Kevés emberhez szól, mert könyveink nagy része olyan speciális témával foglalkozik, amely csak kevés embert érdekel, ugyanakkor annyiféle a téma, hogy mégiscsak sokakhoz eljutnak a L'Harmattan - könyvek.

Mikor és hogyan jött létre kiadójuk?

Több mint húsz évvel ezelőtt alapítottam három társsal, azzal az elképzeléssel, hogy olyan könyveket fogunk népszerűsíteni, amelyekkel bizonyítani lehet, hogy az európai kultúra csak része az egyetemes kultúrának, ám az még sok másból áll össze. Elsősorban Afrika, és az Indiai-óceán térsége, az Antillák és Reunion szigetek irodalmát akartuk megismertetni a francia olvasókkal, majd később bővült a kör és az irodalmon kívül tudományos könyveket is kezdtünk kiadni. Induláskor úgy terveztük, hogy évi húsz-huszonöt könyvet fogunk kiadni. Magunk sem gondoltuk akkor, hogy ilyen sikert fognak elérni. Igaz, nem gazdagodtunk meg, de fent tudtunk maradni, ami már önmagában nagy szó, hiszen sok-sok kiadói próbálkozás fulladt kudarcba. Ma már a nagy kiadók érdeklődése is felénk fordult, komoly kiadónak tartanak bennünket.

A tudományos kiadványaik feltehetően kevés embert érdeklő, egészen speciális témákkal foglalkoznak, az irodalmi művek szerzői közt szinte egyetlen ismerős nevet sem találtam, ajánlójegyzékükben számtalan verseskötet szerepel.

Szerzőink nagy része valóban nem ismert. 1977-ben indítottuk sorozatunkat, a „Fekete Tintá”-t, amelyben fekete bőrű, elsősorban afrikai írók műveit közöljük. E sorozatnak

eddig 144 kötete jelent meg. Egyik másik sorozat, a „Az öt kontinens versei” a világ minden országából származó költők verseit mutatja be. Lehetőséget kell adni, hogy elsőkönyves írók is kiadhassák munkáikat, ami a nagy kiadóknál számukra szinte lehetetlen. Nemcsak az irodalom, a költészet de egyes tudományágak is nehezen találhatnak kiadóra. Kevesen vállalkoznak egy-egy ritka nyelvel, nyelvjárással, vagy például a vietnámi gazdasági élettel foglalkozó tanulmány, doktori disszertáció megjelentetésére. Igaz, hogy nincsenek sokan, de vannak, akiket ezek a témák érdekelnek, és az ő igényeiket is ki kell elégíteni. Célunk az, hogy felhívjuk a figyelmet az emberi gondolkodás sokrétűségére, a tudomány gazdagságára.

Érdemes-e foglalkozni ezeknek a szűk körű érdeklődésre számotartó könyveknek a kiadásával? Hogyan lehet megélni belőlük?

Az előbb említett két sorozat kiadásánál soha nem a nyereségre gondolunk, hanem az irodalom támogatására. Nem biztos, hogy az az igazán értékes és maradandó írásmű, amelyik nagy sikert ér el.

Első kiadásban háromszáz példányt adunk ki. A szerző nem kap jogdíjat, de egy fiatal író nem teszi fel a kérdést, „mennyit fogok keresni”, azt szeretné, ha valaki kiadná az írását. Ha a 300 példány elfogy, újraindítást csinálunk, de az első ezer példány után nem jár jutalék sem. 1000 és háromezer példány között 7%, azon felül 10%-ban részesednek a nyereségből. A kiadó fenntartási költségeit más, szélesebb rétegeket érintő témájú munkák kiadásából kell megszerezni, és vannak kiadványaink, amelyek 15-20 ezer példányban is elkelnek. Természetesen könnyebb eladni a munkanélküliséggel, gyerekneveléssel, családégészségüggyel foglalkozó könyveket, mint egy ismeretlen költő versgyűjteményét.

Ki foglalkozik a terjesztéssel?

Kiadványainkat egyrészt saját könyvesboltunkban áruljuk (ahol a szerkesztőség is működik), másrészt havonta megjelenő ajánlójegyzéket küldünk szét többszáz könyvesboltba, könyvtárakba, felsőoktatási intézményekbe, nemcsak Franciaországban, hanem Afrikában és Kanadában is. Sok diáknak, egyetemistának, kutatóknak van szüksége speciális könyvekre, ezért az egyetemekkel szoros kapcsolatot tartunk fenn. Az irodalmi művek esetében a szerzők aktivitására is számítunk, az ő feladatuk, hogy felolvasó-esteken, író-olvasó találkozókra próbáljanak néhány példányt eladni könyveikből.

Hány alkalmazottja van a kiadónak?

A cég korlátolt felelősségű társaságként működik (SARL), négy tulajdonossal. Velünk együtt a könyvesbolti

és szerkesztői munkát összesen 25 ember látja el, ami azt jelenti, hogy mindenkire sok munka hárul, de a nagyobb létszám az egy könyvre jutó költséget jelentősen növelné.

Gondolom, sok szerző fordul Önökhöz azzal a kéressel, hogy írását kiadják. Ki dönti el, mi jelenjen meg, mit utasítsanak vissza?

Évente többszáz kéziratot kapunk ezekből természetesen nem minden kerül kiadásra. Egy hat tagú zsűri értékeli az írásokat, és az ő véleményük alapján döntünk.

A cég megalakulásának 20. évfordulójára, 1995-ben egy szép kiadványt adott ki a L'Harmattan, amelyben valamennyi, addig megjelent mű szerzőjét bemutatják. Átlapozva ezt a könyvet, több magyar névvel is találkoztam.

Azt is láthatta, hogy a legkülönbélebb országból származó írók szerepelnek ebben az összeállításban, elsősorban olyanok, akik francia nyelven írnak. Ez azért fontos, mert könyveink francia nyelvterületen kerülnek piac-

ra, és a fordítás nagyon megrágtatná a kiadást. A magyar szerzők közül Forrai Eszter költőnőt említeném elsőként, akinek mar több kötete, köztük kétnyelvű is, megjelent nálunk, azután Krúdy Gyula, Tardos Tibor, Tóttóssy Mihály, Alexandre Kis, Fonyi Antonia könyve.

Szeretném, ha szólna néhány szót legközelebbi terveikről.

Továbbra is folytatni akarjuk a „XX. század visszaemlékezései” című sorozatunkat, amit nagyon fontosnak tartunk, annál is inkább, mivel századunk történelmi eseményeinek egyre kevesebb az élő szemtanúja. Ahogy eddig minden évben, idén is szeretnénk részt venni a Saint Sulpice téri hagyományos költészeti eseményen, a „Marché de la Poésie”-n, ahol a szabadtéren felállított színpadon a szerzők olvassák fel verseiket. Ugyancsak a terveink között szerepel a Sorbonne-on rendezendő irodalmi kollokvium, amelynek keretében írók, költők tartanak előadást, és sor kerül kerekasztal-beszélgetésekre is. Az első ilyen rendezvényt 1995-ben tartottuk, és nagy sikere volt, ezért gondoltuk, hogy meg kéne ismételni.

LUCIEN HERVÉ FOTÓI

Ha valaki még kételkedne abban, hogy művészet-e a fotózás, Lucien Hervé képei láttán egyértelművé válhat a válasz, hogy minden kétséget kizáróan az. Úgy tárja elénk környező világunkat, hogy láttatja azt, ami fontos, de mégsem vesszük észre, ami lényeges, nem gondolkodunk el rajta, és magunktól nem vennénk észre ami szép. Az ő szemével nézve a csupasz fal és a piros padlószőnyeg Mondrian-kompozícióvá válik, az oszlopba rakott könyvek, lakásunk egymás mellett sorakozó megszokott tárgyai, berendezései, a függöny hullámot vető árnyékgörbéi képzőművészeti alkotások, amelyek a szépség, a harmónia és a játékosság üzenetét hordozzák. Az épületeknek fotóin nemcsak falai, ablakai, oszlopai vannak, de tervezőjük egyéniségét, szellemét is sugározzák.

Az 1929 óta Párizsban élő Lucien Hervé 1910-ben született Hódmezővásárhelyen. Franciás hangzású nevét az ellenállási mozgalomban vette fel, és azóta így ismerik világszerte. Zenésznek, majd festőnek készült, végül fotóművész lett. Eletének egyik meghatározó eseménye volt Le Corbusier-vel történt találkozása 1949-ben, akihez azután hosszú évekre szóló, a neves építész haláláig tartó munkakapcsolat és barátság fűzte.

Az eltelt évtizedek során a világ számos városának galériáiban, múzeumaiban mutatták be fotóit. 1997-ben a németországi Vitra Design Múzeumban épületfotóiból rendeztek nagyszabású kiállítást, a közelmúltban pedig a londoni Victoria Albert Múzeumban vásárolt alkotásaiból gyűjteménye számára. Könyvei, mint a „*Le Corbusier, l'artiste et l'écrivain*” vagy a Le Thoronet-i cisztercita apátságát bemutató, 1956-ban kiadott „*La plus grand aventure du Monde*”, ma már szinte fellelhetetlen könyvritkaságoknak számítanak.

Magyarországon utoljára 1990-ben volt egyéni kiállítása a Budapest Galériában, és a Héttorony Kiadó 1992-ben jelentette meg Batár Attila könyvét, amely részletesen tárja elénk Lucien Hervé személyiségét és művészetét. A ma is fáradhatatlanul dolgozó fotóművész jelenleg három kiállításra is készül, a párizsi Galerie de Jour-ban legújabb, lakásában készült színes fotóit, New Yorkban és Londonban pedig korai munkáinak korabeli nagytásait mutatják be a közeljövőben. (Cs. J.)